

JE EERSTE JAAR ALS LERAAR

**Todd Whitaker,
Madeline Whitaker &
Katherine Whitaker**

Bewerkt door Carola Riemens, Jan Ververs en Leonie Boot

bazalt

JE EERSTE JAAR ALS LERAAR

Todd Whitaker, Madeline Whitaker & Katherine Whitaker

bazalt

Colofon

Vertaling:	Ampersand Text & Translation
Bewerking voor het Nederlandse onderwijs:	Carola Riemens (Bazalt), Jan Ververs (HCO) en Leonie Boot (RPCZ)
Projectleiding/eindredactie:	Nicole Hendriks
Vormgeving:	Wakker Design
Illustratie cover:	Designed door Dashu83 - Freepik.com
Drukwerk:	PrintSupport4U
Oorspronkelijke titel:	Your First Year, How to Survive and Thrive as a New Teacher
Auteurs:	Todd Whitaker, Madeline Whitaker en Katherine Whitaker
Oorspronkelijke uitgever:	Routledge, Taylor & Francis Group

© 2016 Taylor & Francis

The right of Todd Whitaker, Madeline Whitaker, and Katherine Whitaker to be identified as author of this work has been asserted by them in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers.

ISBN: 978-94-6118-237-1

Bazalt Educatieve Uitgaven
1e druk 2017

© Bazalt Educatieve Uitgaven 2017

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd of doorgegeven in welke vorm dan ook zonder schriftelijke toestemming van Bazalt. Voor informatie over workshops, trainingen en coaching aansluitend bij deze uitgave, kun je terecht bij onderstaande organisaties.

Bazalt
Postbus 21778
3001 AT Rotterdam
T Educatieve uitgeverij: (088-5570500)
Training/coaching (088) 5570500
www.bazalt.nl

HCO
Postbus 53509
2505 AM Den Haag
T (070) 4482828
www.hco.nl

RPCZ
Postbus 351
4380 AJ Vlissingen
T (0118) 480880
www.rpcz.nl

Bazalt maakt deel uit van de Bazalt Groep en werkt daarin samen met partners HCO en RPCZ.

Inhoud

Voorwoord	6
Over de auteurs	9
Een heel bijzonder beroep	10
Hoe gebruik je dit boek?	11

Deel 1 Voordat de leerlingen arriveren: structuur, structuur, structuur

1	Je lokaal inrichten en organiseren	15
1.1	Inrichting van het lokaal	15
1.2	Materialen	16
2	Je routines ontwikkelen	19
3	Je regels ontwikkelen	23
4	Klassenmanagement: zorg voor de goede mindset	27
4.1	Relaties	27
4.2	Hoge en specifieke verwachtingen	28
4.3	Consequent zijn	30
4.4	Kunnen we consequent zijn, maar toch veranderen?	32
5	Als leerlingen de regels volgen... of niet	35
5.1	Blijf gefocust op je eigenlijke doel	39
6	Het voorbereiden en het geven van lessen	41
6.1	Een lesplan maken: elke minuut voorbereiden	41
6.2	Lesgeven: concentreer je op de betrokkenheid van je leerlingen	49
6.3	En het curriculum dan?	51

Deel 2 De leerlingen zijn er... wat nu?

7	Routines uitleggen en oefenen	55
8	Management in de klas	61
8.1	Jezelf managen	61
8.2	Subtiel bijsturen	62

8.3	Rechtstreeks aansturen	64
8.4	Consequenties toepassen	66
8.5	Individuele casestudy	68
8.6	De 'wat nu als'-situaties	70
8.7	Repareren en herstellen	71
	Tot slot nog even dit	72

Deel 3 Samenwerken met volwassenen

9	Samenwerken met de directie	77
9.1	Ondersteuning van en door de schoolleiding	77
10	Samenwerken met collega's	81
10.1	Ondersteuning van en door collega's	81
11	De energie gevende voorbeelden	83
11.1	De energie gevende voorbeelden en je weg leren vinden	83
11.2	Je eigen energie gevende voorbeeld vinden	83
11.3	En de andere mensen in mijn omgeving dan?	85
12	Wees niet bang om relaties te repareren: leerlingen, collega's, directeur	87
13	Ouders: geen vijanden, maar vrienden	91
13.1	Ouders doen hun best	91
13.2	Werk aan het opbouwen van relaties voordat je ze nodig hebt	91
13.3	Wat moet ik tegen ouders zeggen aan de telefoon?	92

Deel 4 Blijven reflecteren, verfijnen en doorgroeien

14	Aanpassingen onderweg	99
14.1	Sleutelen: je bent je eigen controlegroep	99
14.2	De reset-knop	100
14.2.1	Bepaal de problemen	102
14.2.2	Beslis wat je moet veranderen	102
14.2.3	Implementeer je nieuwe visie	103

15	Wees een spons	107
15.1	Neem alles in je op	107
15.2	Anderen observeren	107
15.3	Vergaderingen bijwonen	107
15.4	Laat je observeren	108
15.5	Durf nee te zeggen	108
16	Het begint altijd bij jou	111
16.1	Vertrouw op je gevoel	112
17	Wat is de volgende stap?	115
17.1	Je tweede jaar is een nieuwe start	116
	Literatuur	118

Voorwoord

Het was januari, mijn eerste eigen klas op een basisschool. Door de uitbreiding van de school kreeg ik een nieuw gevormde groep. En dat ook nog eens in een nog nooit gebruikt lokaal! Al op de eerste dag realiseerde ik me: mijn ervaringen als stagiair met die goede groepen, was deels te danken door het handelen van mijn begeleider. . Pff, hoe kreeg ik dat zelf voor elkaar? Hier had ik in feite niks over geleerd!

Met vallen en opstaan lukte het wel enigszins, maar bij mij ontstond toch geen enthousiasme voor het vak. Ik dacht eerder: dit is niks voor mij, en ik begon te solliciteren naar andere banen. Dat lukte (achteraf gelukkig) niet en zo kon ik na de zomervakantie met een andere groep starten. In deze groep kon ik wat ik in de tussentijd had geleerd direct toepassen. Toevallig werd er dat jaar ook een cursus gegeven over hoe je met groepen kon werken en die kennis kon ik onmiddellijk gebruiken. Ik was dus bijna al na een half jaar uit het onderwijs gestapt, maar gelukkig vond ik het volgende jaar dat waar ik nog steeds weg van ben in het onderwijs:

- persoonlijk contact met kinderen,
- een soepel en strak georganiseerde klas waardoor een hoop potentiële storing werd voorkomen,
- boeiende opdrachten,
- verrassende instructies.

Het zou toch mooi zijn als we ons al bewust waren van alle essentiële vaardigheden die ons eerste jaar als leraar al direct tot een succes kunnen maken!

Vanuit mijn huidige baan zocht ik al lang naar een boek hierover, maar het was steeds niet eenvoudig en concreet genoeg. Tot dit boek uitkwam van onderwijswetenschapper Todd Whitaker, waarvan we al eerder boeken publiceerden. Hij heeft voor dit boek samengewerkt met zijn dochters Madeline, die lerares is in het primair onderwijs, en Katherine, lerares in het voortgezet onderwijs. Samen delen zij hun adviezen en proberen zij jou te inspireren. Met hun begeleiding vind je stap voor stap je weg in je nieuwe rol en leer je omgaan met alle uitdagingen waar je als beginnende leraar mee te maken krijgt. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere:

- vaardigheden ontwikkelen op het gebied van klassenmanagement, zoals het opbouwen van relaties, hoge verwachtingen stellen en consistent zijn;
- je lokaal inrichten en regels en routines instellen;
- effectieve lessen plannen en je leerlingen geboeid houden;
- omgaan met je eigen emoties en ongewenst gedrag effectief aanpakken;
- samenwerken met collega's, leidinggevend en ouders, om een goede werkrelatie op te bouwen.

Je vindt hier diverse voorbeelden en anekdotes uit zowel het primair als het voortgezet onderwijs. Op welke school en in welk vak je ook lesgeeft, je zult altijd voor jou bruikbare en nuttige strategieën aantreffen. Je leert ook hoe je aan je strategieën kunt sleutelen en

hoe je de reset-knop kunt gebruiken als er toch iets niet helemaal volgens plan loopt. In je eerste jaar gaat misschien niet alles altijd perfect, maar met behulp van de praktische adviezen in dit boek blijf je gemotiveerd werken aan je ontwikkeling tot succesvolle leraar.

Bonus: op onze website zijn gratis verwerkingsbladen beschikbaar voor leraren in opleiding en leraren die net aan hun eerste baan begonnen zijn (www.bazalt.nl/JEJAL).

Dook Kopmels,
Manager Bazalt Educatieve Uitgaven

Over de auteurs

Dr. Todd Whitaker heeft het geluk gehad dat hij van zijn passie zijn carrière kon maken. Hij is een van de toonaangevende sprekers in zijn werkveld. Met zijn boodschap over het belang van lesgeven heeft hij al honderdduizenden leraren over de hele wereld weten te inspireren. Todd is professor in Educational Leadership aan de Indiana State University. Zijn liefde voor het onderwijs heeft ertoe geleid dat hij zijn leven heeft gewijd aan het bestuderen van en onderzoek doen naar effectieve leraren en directeuren in het onderwijs.

Van links naar rechts:
Katherine, Todd en Madeline Whitaker

Voordat hij in het hoger onderwijs terechtkwam, was Todd leraar wiskunde en basketbalcoach in Missouri. Vervolgens heeft hij gewerkt als directeur op verschillende middelbare scholen voor de onderbouw en de bovenbouw. Als coördinator Onderbouw op een middelbare school was hij verantwoordelijk voor het personeelsbeleid, het curriculum en de technologie die nodig was voor het oprichten van nieuwe scholen.

Todd is een Amerikaanse deskundige op het gebied van motivatie van medewerkers, leiderschap van leraren en effectiviteit van directeuren in het onderwijs. Hij heeft meer dan veertig boeken geschreven, waaronder de bestseller *What Great Teachers Do Differently* en *Flitsgesprekken* (Bazalt, 2016). Todd is getrouwd met Beth en samen hebben ze drie kinderen: Katherine, Madeline en Harrison.

Madeline Whitaker werkt momenteel als lerares in het primair onderwijs in Springfield (Missouri). Ze is opgegroeid in Terre Haute en heeft haar bacheloropleiding afgerond aan het Peabody College of Education, onderdeel van de Vanderbilt University. Ze is afgestudeerd in de richting Elementary Education and Child Studies (primair onderwijs). Bij haar afstuderen ontving ze de Dorothy J. Skeel-prijs, die wordt toegekend aan leraren die worden gezien als een groot talent voor het primair onderwijs. Nadat ze naar Missouri was verhuisd, is ze daar begonnen aan haar masteropleiding aan de University of Missouri. In 2016 heeft ze haar masterstudie Educational Leadership and Policy Analysis afgerond, waarmee ze in de VS zowel in het primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs mag lesgeven.

Katherine Whitaker werkt momenteel als lerares wiskunde op een middelbare school in Kansas City (Missouri). Ze is opgegroeid in Terre Haute en ging naar de University of Missouri om haar droom, lerares worden, in vervulling te laten gaan. In 2012 heeft ze haar bacheloropleiding tot lerares wiskunde in het voortgezet onderwijs afgerond. In haar eerste drie jaar als lerares gaf ze wiskunde, algebra en leeslessen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Momenteel geeft ze verschillende wiskundevakken in de bovenbouw. In 2016 heeft ze aan de Northwest Missouri State University haar masterstudie Educational Leadership K-12 (voor het voortgezet onderwijs) afgerond. Ze is van plan binnenkort te beginnen aan een promotietraject.

Een heel bijzonder beroep

Gefeliciteerd! Als je dit boek leest, heb je gekozen voor een carrière waarmee je iets kunt bijdragen aan het leven van anderen. Denk daar maar eens over na. Je hebt besloten om je eigen vaardigheden en kennis in te zetten om anderen te helpen met hun ontwikkeling. Jij bent een van de personen die invloed uitoefent op je leerlingen, hen helpt en het verschil kan maken in hun leven. Elke dag weer opnieuw. Hopelijk is dat de reden waarom je voor het onderwijs hebt gekozen, en nu is het dan eindelijk echt zover.

Besef dat er ook minder leuke dingen bij het vak horen, maar wees gerust: dat heb je bij elke baan! Wat moet ik doen als de leerlingen niet meer naar me luisteren? Hoe ga ik om met een boze ouder? Hoe zorg ik ervoor dat ik genoeg slaap krijg? En de belangrijkste vraag: heb ik überhaupt nog tijd voor mezelf?

Elke dag is anders en elke dag is bijzonder. Elke nieuwe dag is weer een uitdaging. En jij kunt die uitdaging aan. Natuurlijk zullen er momenten komen die minder leuk zijn en waarop je tegenslagen moet overwinnen. Maar zie die weer als een kans en een uitdaging. Je wilt niet zomaar een leraar zijn. Je wilt *dé* leraar worden. Je wilt de leraar zijn die anderen inspireert, omdat je zelf ook leraren hebt gehad die jou inspireerden. Je wilt die leraar zijn waar jouw leerlingen later aan terugdenken: dat was een goede leraar. Je wilt de leraar zijn die het verschil maakt in het leven van de jonge mensen in je klas. En weet je? Die leraar kun je ook worden. Het is nu allemaal aan jou.

Je zult leerlingen in de klas krijgen met veel potentie. Zij zijn degenen die de wereld kunnen veranderen, nieuwe technologieën gaan uitvinden en misschien wel gaan ontdekken hoe je kanker kunt genezen. Het is altijd heerlijk om met zulke leerlingen te werken. Elke dag wordt zo een feestje. Als je leerlingen zo slim en gemotiveerd zijn, mag je niet alleen trots zijn op hen, maar ook een beetje op jezelf. Daar heb je recht op.

Daarnaast zul je ook leerlingen hebben die je werk moeilijker maken. Misschien ligt dat aan hun thuissituatie, hebben ze minder goede vaardigheden of een andere houding. Misschien ligt het probleem bij de leerling. Misschien ook niet. Dit zijn de leerlingen die je geduld en vaardigheden op de proef zullen stellen. Leraren die tot al hun leerlingen kunnen doordringen, zijn heel anders dan leraren die maar een deel van hun leerlingen kunnen bereiken. Het zal soms frustrerend zijn, maar als je het eerste sprankje begrip in de ogen van je leerlingen ziet schitteren, of de lach op hun gezicht ziet als ze eindelijk een moeilijk concept begrijpen, of ziet dat ze opeens harder gaan werken omdat ze zich realiseren dat ze het *wél* kunnen... dan zul je beseffen dat je echt het juiste beroep hebt gekozen.

De leerlingen uit je eerste jaar als leraar zul je nooit vergeten. Anderen komen en gaan en zullen zich niet allemaal in je geheugen nestelen, maar deze eerste leerlingen blijven voor altijd in je hart en in je gedachten. Je eerste groep heeft iets heel speciaals. Ze zijn onvergetelijk. En je wilt ervoor zorgen dat jij het soort leraar bent dat ook onvergetelijk is. Daarom hebben we *Je eerste jaar als leraar* geschreven. Houd je vast, want dit wordt de rit van je leven. Je zult een ontwikkeling doormaken die stimulerend en verrijkend is. Het zal al je verwachtingen overstijgen, maar het zal alles zijn wat je had gehoopt. Dank je wel dat je hebt gekozen voor het onderwijs. Dank je wel dat je ervoor hebt gekozen een verschil te willen maken.

Hoe gebruik je dit boek?

Je kunt *Je eerste jaar als leraar* op verschillende manieren gebruiken. Je kunt het tijdens je opleiding van voor tot achter doorlezen of het tijdens je eerste jaar als leraar gebruiken als naslagwerk. Hopelijk kan het een leidraad voor je zijn tijdens je voorbereidingen op de eerste schooldag. Daarnaast kun je het gebruiken als geheugensteuntje, om specifieke voorbeelden op te zoeken als je tegen een uitdaging aan loopt.

Je eerste jaar als leraar is geschreven voor leraren in het primair en het voortgezet onderwijs, en bevat voor elke situatie meerdere voorbeelden in verschillende contexten. We beseffen dat elke lezer een andere achtergrond en andere verwachtingen heeft. Misschien denk je met plezier terug aan je eigen schooltijd, ben je opgegroeid in een echt 'onderwijsgezin' en werd of word je tijdens je stage begeleid door een geweldige leraar. Maar andere lezers hebben misschien niet zulke kansen gehad. Hoe dan ook kun je er met behulp van dit boek voor kunnen zorgen dat je eerste jaar als leraar succesvol verloopt.

Het lijkt misschien alsof een buitenproportioneel groot deel van dit boek is gewijd aan orde houden en klassenmanagement. Maar we weten dat deze zaken voor leraren in hun eerste jaar (en soms ook in de jaren daarna) hun grootste zorg en uitdaging zijn. We vonden het dan ook van essentieel belang om juist op dat gebied uitgebreid en volledig te zijn. Een leraar die het klassenmanagement niet onder de knie heeft, kan nooit effectief zijn. We wilden ook de nodige richtlijnen geven voor het werken met volwassenen binnen en buiten je school. Het kan zeer waardevol zijn om collega's te vinden om ervaringen mee uit te wisselen en van te leren. En het is erg nuttig om effectief te communiceren met ouders en te weten dat ze achter je staan. Maar soms moet je samenwerken met volwassenen die niet zo onbaatzuchtig in het leven staan. Voor een prettig eerste jaar op je school is het belangrijk dat je hierin je weg leert vinden.

Ter voorbereiding op een succesvol eerste jaar als leraar hebben wij twee sets verwerkingsbladen bij het boek ontwikkeld: een set *verwerkingsbladen voor startende leraren* en een set *verwerkingsbladen voor leraren in opleiding*. Met de verwerkingsbladen kun je reflecteren op de tips en werkwijzen in het boek en op jouw situatie als leraar. Hiermee kan je dus gericht nadenken over de school waar je lesgeeft en jouw handelen in de praktijk. De verwerkingsbladen geven je ook houvast in het maken van keuzes in je eerste jaar.

In elke hoofdstuk van het boek staan verwijzingen (pictogrammen) naar opdrachten in de verwerkingsbladen. De opdrachten kun je na elk hoofdstuk maken, maar je kunt ze ook op een ander moment raadplegen en gebruiken voor jouw reflectie.

Bovendien kun je de verwerkingsbladen alleen of samen met je begeleider, een energie gevend voorbeeld of een andere collega maken. Dit helpt je om rustig na te denken over jouw werkomgeving en jouw ontwikkeling als leraar. Neem die tijd, ook al is het een druk eerste jaar.

Ten slotte: we horen graag van je! Deel je verhalen en ervaringen met ons en andere lezers op Twitter met de hashtag #jeeerstejaaralsleraar. Leer van elkaar, lach met elkaar en deel in elkaars ontwikkeling. Veel plezier met het boek, en we wensen je een geweldig eerste jaar!

1

deel

**Voordat de leerlingen
arriveren: structuur,
structuur, structuur**

1 Je lokaal inrichten en organiseren

Onderwijzen is een ingewikkeld vak, en er komt veel bij kijken om een goede leraar te worden. Als beginnend leraar is het onder andere van groot belang dat je je de eerste weken voor en na het begin van het nieuwe schooljaar voornamelijk richt op één ding: klassenmanagement. In een groots opgezette meta-analyse hebben Wang, Haertel en Walberg (1993) het effect bestudeerd van verschillende zaken die van invloed zijn op de prestaties van leerlingen. Daarbij ontdekten ze dat klassenmanagement het meest van invloed was. Uit onderzoek is ook gebleken dat het merendeel van

de leraren orde houden en discipline hebben, ervaren als de meest stressvolle aspecten van hun baan (Wasicsko & Ross, 1994). In je eerste jaar zijn er veel dingen die je nog niet weet of die je nog niet direct goed doet – maar het is uiterst belangrijk dat je structuur en routines in orde zijn.

Je hebt geen invloed op hoe ruim, mooi of modern je lokaal is, maar hoe je het inricht en gebruikt heb je wel zelf in de hand. Veel verschillende onderzoekers en onderwijsexperts, onder wie Fred Jones in zijn boek *Tools for Teaching: Discipline, Instruction, Motivation* (3e ed., 2013), benadrukken het grote belang van het goed inrichten van je lokaal. In je voorbereiding op het nieuwe schooljaar (waarbij je misschien de rommel opruimt van het voorgaande jaar) zul je moeten nadenken over twee belangrijke aspecten van je lokaal: het meubilair en de materialen.

In je eerste jaar zijn er veel dingen die je nog niet weet, of die mis kunnen gaan – maar je structuur en routines mogen daar niet bij horen.

1.1 Inrichting van het lokaal

Voor wat betreft het meubilair is het belangrijk je te richten op de bewegingsruimte, de functionaliteit en de structuur. Veel basale problemen met klassenmanagement kunnen al worden aangepakt voordat de leerlingen ook maar een voet in het lokaal hebben gezet, door ervoor te zorgen dat de meubels op functionele wijze staan opgesteld (Jones, 2013). Begin daarom met het beantwoorden van de volgende belangrijke vragen: Hoeveel leerlingen heb je dit jaar? Heb je genoeg tafels en stoelen? Leraren die lesgeven in het vo/mbo stellen zichzelf de vraag: aan hoeveel klassen geef ik dit jaar les en hoeveel leerlingen zijn dat per klas? Met welke klassenopstelling zul je vanaf dag één het meeste succes hebben? De grootte van je groep bepaalt grotendeels hoe je je lokaal inricht. Laten we eens twee voorbeelden bekijken van hoe leraren hun lokaal voor de eerste schooldag hebben ingericht.

Mevrouw Geerts geeft natuurkunde in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Ze heeft 30 tot 35 leerlingen in elke klas. Ze heeft een van de kleinste lokalen van de school toegewezen gekregen, en in combinatie met haar grote groepen betekent dit dat ze niet veel mogelijkheden heeft om de ruimte in te richten. Ze maakt zich ook wat zorgen over het lesgeven aan zulke grote groepen. Daarom wil ze haar lokaal zo efficiënt mogelijk inrichten voordat ze de verwachtingen en routines met haar leerlingen bespreekt. De beste optie voor mevrouw Geerts is het schooljaar beginnen met de tafels in nette, gelijkmatig verdeelde rijen (busopstelling). Hierdoor kan iedereen zich eenvoudig tussen de tafels door bewegen en kan er voldoende interactie tussen de leerlingen plaatsvinden. Ze wil ook graag dat haar leerlingen tijdens praktijklessen in groepjes kunnen samenwerken. Met deze opstelling weet ze dat ze de tafels op elk gewenst moment in een andere (functionele) opstelling kan zetten.

Haar hoofddoel aan het begin van het jaar is het moeiteloos implementeren van structuur en orde. Wanneer de groep gewend is aan haar routines en procedures kan ze de tafels ook in groepjes zetten, want het is altijd eenvoudiger om naar een minder gestructureerde omgeving te gaan dan andersom.

Meester Joep is leraar in het primair onderwijs en heeft 25 leerlingen in zijn groep. Hij heeft een vrij groot lokaal en dat geeft hem meer mogelijkheden voor de inrichting ervan. Bovendien heeft hij er vertrouwen in dat hij de tafels wel in groepjes kan plaatsen, omdat zijn klassikale instructie vooral plaatsvindt op het vloerkleed.

Daarom besluit hij de 25 tafels op te stellen in groepjes van 5, de ruimte voor het bord vrij te houden voor zijn vloerkleed en de hoek achterin bij het raam te reserveren voor de boekenkast. Hoewel meester Joep creatiever kan omgaan met de ruimte, legt hij de focus voornamelijk op de bewegingsruimte, functionaliteit en structuur. Zijn lokaal ziet er anders uit dan dat van mevrouw Geerts in het vo, omdat de ruimte, zijn leerlingen en hun behoeften anders zijn.

Ten slotte moet je bij het opstellen van het meubilair in je lokaal rekening houden met misschien wel het belangrijkste punt: dat je op elk moment al je leerlingen kunt zien wanneer je lesgeeft, waar je je ook bevindt in de klas. Als mevrouw Geerts een tafel achter een kast heeft gezet of als de leeshoek van meester Joep verborgen zit achter de computerhoek, zal de inrichting van het lokaal zich snel tegen hen keren. Er zijn dan namelijk plekken in het lokaal waar leerlingen zich kunnen 'verschuilen'. Nu bestaat de kans dat de leerlingen van meester Joep en mevrouw Geerts allemaal engeltjes zijn die zo'n buitenkansje niet zullen benutten, maar als nieuwe leraar kun je dat risico maar beter niet nemen. Het is veel eenvoudiger om voorzorgsmaatregelen te nemen om die mogelijke problemen te voorkomen dan achteraf het gedrag te moeten aanpakken.

1.2 Materialen

Het tweede aspect waar je rekening mee moet houden bij het inrichten en organiseren van je lokaal zijn de materialen waar je mee gaat werken. Zorg ervoor dat noodzakelijke en veelgebruikte materialen altijd en ruimschoots voorhanden zijn, en dat minder vaak gebruikte materialen netjes georganiseerd zijn opgeborgen, zodat je ze makkelijk kunt

pakken wanneer je ze nodig hebt. Welke dingen hebben jij en je leerlingen dagelijks nodig? Potloden? Schriften? Methodeboeken? Welke dingen hebben jij en je leerlingen minder vaak nodig, maar moeten evengoed wel voorhanden zijn? Scharen? Rekenmachines? Visuele hulpmiddelen/tablets? De kans is groot dat je van bepaalde zaken niet weet wat je ermee moet doen, zoals de spullen van voorgaande jaren. Vraag gerust aan je collega's of leidinggevenden om advies. Als je ze moet bewaren en ze niet regelmatig nodig hebt, leg ze dan ergens waar ze niet in de weg liggen.

Toen juf Sabine, die lesgeeft aan groep 3, haar lokaal aan het inrichten was, zorgde ze ervoor dat elke leerling een klein whiteboard en een klembord in zijn of haar lade had, omdat ze verwachtte dat die veel gebruikt zouden worden. De knutselmappen en tablets legde ze juist in de kast achter in het lokaal, omdat die waarschijnlijk minder vaak gebruikt zouden worden.

Alleen wat de schriften betrof, wist ze niet zeker of ze die aan het begin van het jaar zou gaan gebruiken. Daarom legde ze deze netjes in een kast, zodat ze er nog altijd makkelijk bij kon.

Meneer Jansen geeft Engels in het voortgezet onderwijs. Ook hij heeft goed nagedacht over waar hij zijn materialen moest opbergen. Hij verwachtte dat de meeste leerlingen op de eerste schooldag wel een multimap bij zich zouden hebben, maar voor de zekerheid legde hij nog een stapel lijntjespapier vlak bij zijn bureau. Hij legde ook een stapel woordenboeken op zijn bureau, zodat leerlingen die tijdens het maken van de individuele opdrachten konden lenen. Hij had daarbij een lijst klaargelegd, zodat zij hun naam konden opschrijven.

Door zo veel mogelijk voor te bereiden voordat de leerlingen het lokaal binnenkomen, vergroot je de kans op succes van jouw lessen of lesdag. Een van de beste manieren om hiermee te beginnen is het nadenken over je meubilair en materialen. Door deze goede voorbereiding kun je straks meer tijd besteden aan zaken die belangrijker zijn, namelijk aan je leerlingen en aan het lesgeven.

Door zo veel mogelijk voor te bereiden voordat de leerlingen er zijn, vergroot je de kans op succes als het schooljaar eenmaal begonnen is.

Zie opdracht 1 t/m 3 op de verwerkingsbladen voor leraren in opleiding en startende leraren (te downloaden op www.bazalt.nl/JEJAL).

Teken een plattegrond van je lokaal.

Leg de materialen makkelijk toegankelijk voor de leerlingen klaar.

Lees meer over het indelen van de ruimte in *Coöperatieve Leerstrategieën* (S. Kagan & M. Kagan, Bazalt, 2010), pagina 7.13 en 7.14.

2 Je routines ontwikkelen

Bij het organiseren van je lokaal en de voorbereidingen voor het nieuwe schooljaar is het belangrijk om na te denken over de routines en verwachtingen voor je groep. Jij en je leerlingen zullen deze basisroutines gebruiken om ervoor te zorgen dat je lessen op rolletjes lopen. Uit onderzoek is gebleken dat routines een zeer belangrijk onderdeel zijn van preventief effectief klassenmanagement en een positieve uitwerking hebben op de leerprestaties en het gedrag van leerlingen (Marzano et al., 2005). Door goed na te denken over routines kun je je omgang met leerlingen en je klassenmanagement versterken.

Hoe duidelijker je routines zijn, hoe minder ordeverstoringen er voorkomen in de groep en hoe kalmer en productiever de leeromgeving zal zijn. Hieronder vind je een aantal veelvoorkomende routines waar leraren die in verschillende klassen lesgeven over na moeten denken:

- Welke afspraken maak je over schrijfgerelateerd? Wat als een leerling dit is vergeten?
- Schriften/boeken: Brengen de leerlingen alles elke dag zelf mee naar de klas? Zo niet, hoe deel je schriften en boeken dan uit? Wat als een leerling zijn schrift of boek vergeten is?
- Huiswerk: Waar of hoe moet het worden ingeleverd? Hoe wordt feedback op het huiswerk gegeven: kijk jij het na of wordt het samen nagekeken?

Als jij het huiswerk nakijkt, hoe geef je het dan terug aan de leerlingen?

- Afwezigheid: Hoe komen de leerlingen erachter welke informatie ze gemist hebben? Welke regel hanteer je om leerlingen het werk te laten inhalen?
- Toilet: Wat wil je hierover afspreken met de leerlingen? Wanneer mogen ze wel en wanneer kunnen ze niet naar het toilet? Is in de groep zichtbaar dat het toilet bezet is?
- Technologie: Waar worden de technologische hulpmiddelen in het lokaal bewaard? Indien de hulpmiddelen draagbaar zijn, hoe worden ze dan uitgedeeld aan de leerlingen? Moeten de apparaten 's nachts worden opgeladen?
- Telefoons, tablets, persoonlijke apparaten: Wat is het beleid van de school op dit gebied? Wanneer mogen de leerlingen de apparaten gebruiken en wanneer niet?
- Het lokaal binnenkomen: Moeten de leerlingen hun capuchons en petjes afzetten? Moeten ze stil zijn? Moeten ze rechtstreeks naar hun plaats gaan? Met welk werk moeten ze beginnen?
- Het lokaal verlaten: Geef je aan wanneer de leerlingen weg mogen? Mogen ze weg als de bel gaat? Moeten ze op een bepaalde volgorde het lokaal verlaten? Moeten ze in stilte een rij vormen?

Hoe duidelijker je routines zijn, hoe minder ordeverstoringen er voorkomen in de groep en hoe kalmer en productiever de leeromgeving zal zijn.

Naast de algemene basisroutines die voor bijna alle leraren van toepassing zijn, zullen er ook een paar alleen gelden voor jou en je groep. Zo zullen leraren die lesgeven op een basisschool bijvoorbeeld moeten bedenken waar de leerlingen hun rugzak en broodtrommel kunnen neerzetten. Leraren die scheikunde geven in het voortgezet onderwijs moeten onder andere nadenken over de routine voor het pakken en opruimen van practicummaterialen, zoals bekers en pipetten. Tip: vraag je collega's en/of de technisch onderwijsassistenten naar de veiligheidsprotocollen voor practica.

Neem de tijd om rond te lopen in je lokaal en je voor te stellen hoe je dag eruit zal zien, en maak een lijst van de routines die je proactief moet toepassen.

Hieronder staat een uitgebreidere lijst van dingen waar je mogelijk een routine voor moet gebruiken. Deze lijst is misschien niet helemaal volledig, maar hij is wel een uitstekende basis om van uit te gaan wanneer je begint met het uitwerken van je routines en verwachtingen. Vergeet niet dat je waarschijnlijk je routines moet bijstellen als de leerlingen eenmaal in de klas zijn, want er zijn altijd onverwachte situaties of behoeften van leerlingen. Gebruik deze lijst dus om je zo goed mogelijk voor te bereiden, in de wetenschap dat je onderweg zult moeten bijsturen.

- ✓ Leerlingen die vragen stellen
- ✓ Boeken lenen uit de schoolbibliotheek / boekenkast in de klas
- ✓ Eten in de klas
- ✓ Toiletbezoek
- ✓ Opbergen en uitdelen van materialen die mogelijk niet dagelijks worden gebruikt (kleurpotloden, vetkrijt, scharen, lijm enzovoort)
- ✓ De presentielijst invullen in het leerlingvolgsysteem
- ✓ Brandoefening
- ✓ Routines voor het begin van de dag/lesuur
- ✓ Routines voor het einde van de dag/lesuur
- ✓ Afval weggooien / recycling
- ✓ Karweitjes/taken in de klas
- ✓ Werk dat niet af is
- ✓ Beschikbaarheid en gebruik van technologische hulpmiddelen
- ✓ Werk dat te laat wordt ingeleverd
- ✓ Werk inhalen
- ✓ Werken met genummerde plaatsen
- ✓ Leerlingen die te laat zijn
- ✓ Acceptabel geluidsniveau in de klas
- ✓ Praten tijdens en meedoen aan de les
- ✓ Teams vormen
- ✓ Plotselinge ziekte
- ✓ Toestemming geven om het lokaal te verlaten

Misschien lijkt deze lijst van zaken waar je een routine voor moet hebben eerst wat overweldigend. Gelukkig zijn er mogelijk anderen die dit probleem al voor je hebben opgelost. Zo heeft je school misschien al procedures en routines voor zaken als over de gang lopen, boeken lenen uit de bibliotheek en zelfs voor het oefenen van noodsituaties. Voor andere

dingen kun je te rade gaan bij een ervaren leraar of een collega die je vertrouwt, of online op zoek gaan naar ideeën.

Vergeet niet dat je op het gebied van routines beter te goed voorbereid kunt zijn dan onvoldoende voorbereid. In feite is het praktisch onmogelijk om té goed voorbereid te zijn. Als je bijvoorbeeld niet zeker weet of je wilt bijhouden hoe vaak een leerling zijn huiswerk niet heeft gemaakt, kun je maar beter op zeker spelen en beginnen met een systeem. Als je constateert dat dit helemaal geen problemen oplevert, kun je die structuur altijd afbouwen.

Maar als blijkt dat je er veel aan hebt, zul je er heel dankbaar voor zijn dat je op de eerste dag met die structuur bent begonnen! Zoals al eerder gezegd is het makkelijker om routines minder strikt te maken als het schooljaar eenmaal is begonnen dan om strikter te worden.

Zie opdracht 4 op het verwerkingsblad voor leraren in opleiding.
Zie opdracht 4 en 5 op het verwerkingsblad voor startende leraren
(te downloaden op www.bazalt.nl/JEJAL).

Lees meer over teams, materialen om te structureren, aparte activiteiten en matig geluidsniveau in *TEAM Klassenmanagement* (D. Kopmels & T. Soeting, Bazalt, 2006) en *Wat werkt: Pedagogisch handelen & klassenmanagement* (R. Marzano, J. Marzano & D. Pickering, Bazalt, 2010).
Knapper dan Knap (Carola Riemens e.a., Bazalt, 2007) voor tips voor leraren van leerlingen in de leeftijd van 3-7 jaar.

Het boek *Je eerste jaar als leraar* bestellen?

Ga naar shop.bazalt.nl

Workshop of studiedag?

Neem contact met ons op via dienstverlening@bazalt.nl.

Wil je meer tips en gratis hoofdstukken ontvangen?

Meld je dan aan voor onze e-mailings: [aanmelden](#)

